

ХНАГХ, 2009. – 133 с.

6.Ламакин Г.Н. Основы менеджмента в электроэнергетике. Ч.1. – Тверь: ТГТУ, 2006. – 208 с.

7.Самсонов В.Г. Экономика предприятий энергетического комплекса. – 2-е изд.. – М.: Высш. шк., 2003. – 416 с.

Отримано 01.03.2011

УДК 502.174.3

В.І.ТОРКАТЮК, д-р техн. наук, І.А.АЧКАСОВ, канд. техн. наук,

Р.М.КРАМАРЕНКО, О.І.СЛАВУТА, В.В.КОНЕНКО

Харківська національна академія міського господарства

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ЗАСАДИ СТВОРЕННЯ В УКРАЇНІ ІНТЕГРОВАНОЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯМ

Розроблено організаційно-економічні засади створення в Україні інтегрованої системи управління енергозбереженням та відповідного економічного механізму. Визначено першочергові заходи для стимулювання енергозберігаючої діяльності та розроблено довгострокові плани енергозбереження для регіонів України.

Разработаны организационно-экономические основы создания в Украине интегрированной системы управления энергосбережением и соответствующего экономического механизма. Определены первоочередные меры по стимулированию энергосберегающей деятельности и разработаны долгосрочные планы энергосбережения для регионов Украины.

The organizational and economic principles for the creation in Ukraine of an integrated system of energy conservation and appropriate economic mechanism. Determined priority measures to encourage energy conservation activities and developed a long-term plans for energy regions of Ukraine.

Ключові слова: ресурсоспоживання, енергозбереження, енергозберігаючі проекти, система управління енергозбереженням, стратегія енергозбереження.

Актуальність даної роботи обумовлена тим, що сучасний стан енергозбереження у вітчизняних бюджетній, комунальній і побутовій сферах характеризується позитивною тенденцією до скорочення питомих показників споживання енергоносіїв і комунальних послуг, що досягається за рахунок в основному адміністративних методів впливу, хоча загальний рівень ресурсоспоживання залишається значним. Українські дослідники, зокрема А.М.Федорищева, Л.Л.Товажнянський, Б.О.Шевченко [2, 3] та інші, відзначають погіршення стану основних фондів комунальних підприємств і бюджетного сектору країни, що спричиняє до надмірного споживання енергоресурсів і комунальних послуг. Значна частина інженерних мереж і комунікацій перебуває в незадовільному стані. Ситуація ускладнюється ще й тому, що всі види планово-запобіжних ремонтів через відсутність коштів виконуються несвоєчасно і в недостатньому обсязі. Високий рівень зношеності

інженерної інфраструктури комунальних підприємств та недорозвиненість ринку комунальних послуг призводять до значних втрат води і теплової енергії та створюють умови для можливих техногенних аварій з непередбачуваними наслідками.

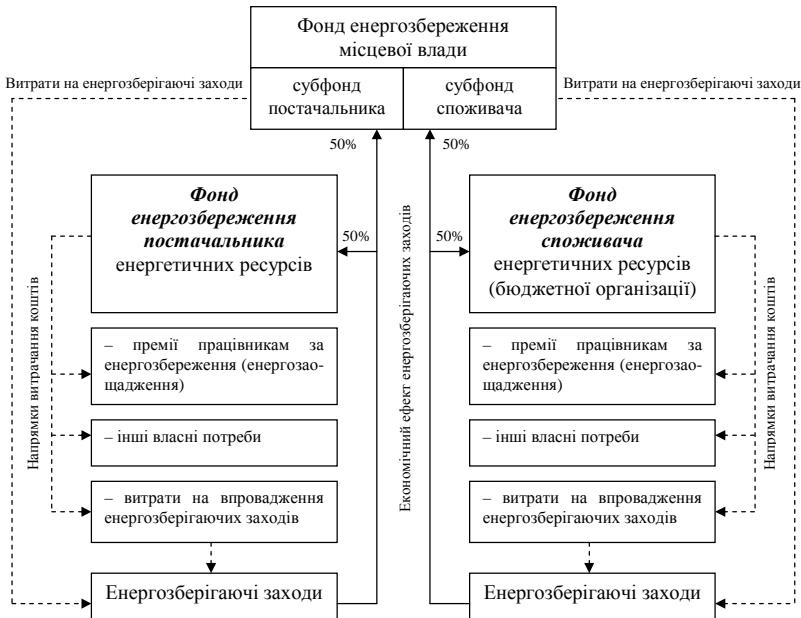
В Україні на сучасному етапі відсутня єдина стратегія енергозбереження, яка б об'єднувала та інтегрувала зусилля окремих підприємств, місцевих, регіональних та загальнодержавних органів влади. Ця проблема певною мірою вирішена на загальнодержавному рівні у вигляді існуючих програм розвитку галузей народногосподарського комплексу країни. Проте здебільшого такі програми не набувають регіональної, місцевої деталізації, залишаючись тим самим на папері. У зв'язку з цим проекти з енергозбереження, які пропонуються до впровадження у вітчизняних суб'єктів господарювання, насамперед на об'єктах бюджетної сфери, мають розрізнений характер. Це, у свою чергу, досить часто призводить до дублювання проектів, впровадження другорядних за значенням заходів замість першочергових внаслідок неправильного розставлення пріоритетів у здійсненні енергозберігаючої діяльності і, у підсумку, до нераціонального використання виділених на енергозбереження коштів та зниження його технічних та економічних результатів. Практично складається ситуація, коли регіональні та місцеві органи влади, не маючи комплексної стратегічної програми дій з енергозбереження, починають фінансувати з бюджету енергозберігаючі проекти, економічні результати яких суттєво не впливають на якісну зміну ситуації з енергозабезпечення території [1].

Позиції постачальника та споживача енергоресурсів щодо енергозбереження на практиці призводять до надзвичайно низької ефективності енергозберігаючих заходів, які впроваджуються у вказаних суб'єктів господарювання з ініціативи місцевої влади та за рахунок бюджетного фінансування. Зокрема, встановлення сучасних енергоефективних котлів для опалення приміщень, приладів обліку, енергозберігаючих ламп, реконструкція мереж тепло-, енергопостачання і т.д. ще не гарантує отримання суттєвої економії енергоресурсів, оскільки важливу роль при цьому відіграє кваліфіковане технічне обслуговування, регулювання і підтримання оптимальних режимів роботи енергетичних систем. Без правильної організації та управління енергопотоками не слід очікувати значної економічної віддачі від реалізованих енергозберігаючих проектів.

У випадку, якщо енергозберігаючі проекти на бюджетних об'єктах впроваджуються енергосервісною компанією, яка є єдиним інвестором проекту, оплата її послуг має здійснюватися з фонду енер-

гозбереження місцевої влади, куди перераховує частину зекономлених коштів організація-одержувач послуг з енергозбереження. Такий механізм створює для енергосервісних компаній гарантії влади щодо оплати виконаної ними роботи та повернення інвестицій, стимулюючи розвиток інфраструктури енергозбереження [2].

У наступному бюджетному році кошторис бюджетної організації підлягає скороченню на суму, що акумулювалася на рахунку місцевої влади, тобто на 50% отриманої економії енергоресурсів у попередньому році. У випадку, коли енергозберігаючий проект виконувався енергосервісною компанією за її власні кошти, сума, на яку скоротився кошторис, щороку зараховується з бюджету на рахунок фонду енергозбереження місцевої влади для продовження виплат компанії згідно з укладеним договором до моменту повного розрахунку. Решта економії, яку продовжує отримувати суб'єкт господарювання у поточному році за рахунок енергозберігаючих заходів, що були впроваджені у попередньому році, знову розподіляється між ним і фондом місцевої влади у пропорції 50/50. Кошти, отримані внаслідок впровадження енергозберігаючих проектів у поточному році, розподіляються відповідно до вищезазначеної схеми (рисунок).

Механізм формування багаторівневих фондів енергозбереження

Запропонована схема, на наш погляд, дозволяє забезпечити економічну зацікавленість в енергозбереженні як споживача, так і постачальника енергоресурсів. Оскільки основною метою енергозбереження в бюджетній сфері є знизити тиск на бюджет, скоротивши фінансування відповідних об'єктів, то розроблений механізм передбачає поступове вилучення у суб'єкта господарювання на користь бюджету зекономленої частини коштів унаслідок енергозбереження. Поступовість вилучення коштів гарантує збереження і відтворення економічної зацікавленості учасників енергозбереження у продовженні реалізації енергозберігаючих заходів. Досвід роботи позначених фондів згодом може бути розповсюджений на регіональний та державний рівні господарювання. За оцінками фахівців, функціонування фондів сприятиме щонайменше 3% економії обсягів теперішнього споживання паливно-енергетичних ресурсів [3].

У середньо- та довгостроковій перспективі, на нашу думку, подальшим кроком в енергозбереженні має стати оптимізація існуючих енергетичних потужностей в державі, визначення пріоритетів розвитку систем електро-, водо- та теплозабезпечення. Необхідно привести у максимальну відповідність до існуючих потреб наявні виробничі потужності, що дозволить скоротити витрати на енергетичні та інші ресурси, оптимізувати структуру їх споживання, оцінити необхідні обсяги та здійснити ремонти і оновлення основних фондів. При цьому в секторі теплопостачання найбільш доцільно проводити енергозберігаючі заходи, які, в першу чергу, пов'язані з утепленням будівель, щоб модернізацію теплогенеруючого і теплорозподільного устаткування виконувати з найменшими витратами і з меншою потужністю при його експлуатації. Крім того, для раціоналізації використання бюджетних коштів на впровадження багатовитратних енергозберігаючих заходів необхідно встановити перелік базових населених пунктів, де функціонування об'єктів бюджетної сфери буде довгостроковим і максимально задіяним у виробничому процесі з можливістю використання різних видів палива [4].

Для запобігання техногенним катастрофам мають бути терміново розроблені, введені до складу програм енергозбереження різних рівнів та реалізовані довгострокові територіальні плани реконструкції й заміни енерго- і водотранспортних мереж, оновлення основних фондів інших стратегічних об'єктів. Зазначені плани повинні ґрунтуватися на аналізі поточної та прогнозі демографічної ситуації в регіоні, враховувати економіко-політичні, галузеві фактори розвитку території та забезпечувати оптимізацію такого розвитку. Паралельно слід розробити та впровадити систему постійного контролю і моніторингу споживан-

ня енергоносіїв, стану об'єктів основних фондів у бюджетній та комунальній сферах, що дозволить своєчасно виявляти проблемні аспекти функціонування суб'єктів господарювання та вживати відповідних заходів для їх усунення [5].

Потужним поштовхом для активізації енергозберігаючої діяльності в державі має стати формування інтегрованої системи управління енергозбереженням та відповідного самовідтворювального економічного механізму. Планування енергозберігаючих заходів на довгострокову перспективу має здійснюватися шляхом приведення у максимальну відповідність існуючим потребам наявних виробничих потужностей з урахуванням демографічної ситуації, економіко-політичних, галузевих факторів розвитку територій на основі складання довгострокових регіональних планів реконструкції й заміни енерго- і водотранспортних мереж, оновлення основних фондів інших стратегічних об'єктів.

1.Іваненко А.П. Трансфер технологій як засіб сприяння сталому соціально-економічному і еколого-економічному зростанню України, фінансово-організаційний механізм його забезпечення / А. П. Іваненко // Механізм регулювання економіки. – 2003. – №. 4. – С.83-101.

2.Федорищева А. М. Основний капітал промисловості України: стан, проблеми і шляхи відновлення / А. М. Федорищева // Економіка промисловості України: Зб. наук. праць. – К.: РВПС НАН України, 2002. – С.4-12.

3.Товажнянський Л.Л. Паливно-енергетичний комплекс. Стратегія розвитку / Л.Л. Товажнянський, Б.О. Шевченко. – Харків: НТУ «ХПІ», 2009. – 400 с.

4.Перспективи енергозабезпечення України в контексті світових тенденцій / За заг. наук. ред. А.Шевцова. – Д.: РФ НІСД, 2008. – 208 с.

5.Гарасимчук І.Д. Інформаційно-вимірвальна система контролю параметрів мікроклімату та обліку витрат енергоресурсів / І.Д. Гарасимчук, Ю.І. Панцир // Зб. наук. праць Подільськ. держ. аграрно-техн. акад. Вип.9. – Кам'янець-Подільський, 2001. – С.451 – 454.

Отримано 02.03.2011

УДК 338.242 : 621.31

Ю.С.СНІЖКО

Харківська національна академія міського господарства

УДОСКОНАЛЕННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ РЕФОРМИ

Розглядається сучасний стан регіональної енергетики як складової системи життєзабезпечення міст України. Пропонується визначення конкретних напрямків ефективної регіональної енергетичної політики.

Рассматривается современное состояние региональной энергетики как составляющей системы жизнеобеспечения городов Украины. Предлагается определение конкретных направлений эффективной региональной энергетической политики.